

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ I. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ВЕКТОРИ ГАРМОНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	12
1.1. Сучасні тенденції гармонізації управління освітнім процесом у професійній підготовці майбутніх фахівців	12
1.2. Змістова та структурна характеристика чинників, що впливають на гармонізацію управління освітнім процесом у професійній підготовці майбутніх фахівців	37
Висновки до першого розділу	50
РОЗДІЛ II. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПІЛОТІВ В АВІАЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ	52
2.1. Формування професійно значущих якостей особистості у наукових дослідженнях	52
2.2. Сутнісна характеристика професійно значущих якостей майбутніх пілотів	77
2.3. Особливості формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних навчальних центрах	103
Висновки до другого розділу	128
РОЗДІЛ III. ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ГАРМОНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПІЛОТІВ В АВІАЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ	130
3.1. Діагностика сучасного стану гармонізації управління процесом формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних навчальних центрах	130

3.2. Методика гармонізації управління процесом формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних навчальних центрах (зміст, форми та методи)	149
Висновки до третього розділу	173
ВИСНОВКИ	176
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	179
ДОДАТКИ.	205
Додаток А. Програма спецкурсу «Професійно значущі якості майбутнього пілота»	205
Додаток Б. Ділова гра «АКМЕ» («Аналіз кваліфікаційної моделі майбутнього пілота»)	209
Додаток В. АНКЕТА Самооцінка рівня сформованості професійно значущих якостей	211
Додаток Г. Принципи і правила саморозвитку особистості	212
Додаток Д. План самоосвіти і саморозвитку (за В.Івановим)	214
Додаток Е. ТЕСТ Самооцінка здатності до самоосвіти і саморозвитку особистості (за методикою В.Андрєєва).	215
Додаток Є. Результати спостереження процесу формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів	217

ПЕРЕДМОВА

З Україною пов'язані роки мого життя: освіта, професіоналізація, професійна самореалізація як пілота. Більше п'ятнадцяти років я активно дію у освітньому середовищі України на шляху до своєї мрії — бути пілотом. Весь цей час формуються, розвиваються, набувають сенсу і значущості мої професійно значущі якості, які, як я сам впевнено переконався, успішними є саме у професійному колі гармонізації. Гармонізація, як життєвий конструкт, є необхідною для всіх сфер життєдіяльності людини. Незаперечно важливою гармонізація є для управління, менеджменту, адміністрування, зокрема й для управління процесом формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних навчальних центрах. Означеному присвячена монографія.

Дякую всім, хто долучився до підготовки та друку монографії «Траєкторії успіху сучасного пілота»!

Хоссейн Моїніджані

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна цивілізаційна орієнтація на розвиток успішних націй та держав виокремлює глобальну проблему людського потенціалу, що передбачає якісну підготовку фахівців в різних галузях. За сучасних умов європейської інтеграції України питання підготовки кваліфікованих кадрів набуває все більшої актуальності. Як показує досвід розвинених країн, рівень професійної кваліфікації кадрів разом з рівнем управління та адміністрування є найважливішим чинником, що визначає активне соціально-економічне зростання. Проте нові перспективи, які відкривають перед майбутніми фахівцями високий темп науково-технічного прогресу та корінні зміни в економіці, водночас несуть у собі цілий ряд складних протиріч між: уявленням про власні можливості та реальною професійною придатністю; сумісністю професійного значення та зрілості потреб, вимог, сподівань майбутнього фахівця з вимогами сучасності; співвідношенням індивідуальної стратегії та тактики професійної освіти з реальними умовами професійної практики. Відтак, за цих умов найголовнішим завданням сьогодення стає підготовка фахівця з набором професійно значущих якостей, відповідно тенденцій європейської та світової освіти.

Означене значно підсилюється рядом державних документів: Закон України «Про вищу освіту» (2017 р.); «Про професійну освіту» (2015 р.); Концепція розвитку освіти на період 2015 — 2025 років, Концепція державної програми управління безпекою польотів на період до 2020 року; Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року.

Значний внесок у розв'язання питання підготовки фахівців зробили: В. Андрющенко, М. Вачевський, І. Зимня, Е. Зєєр, А. Митяєва, С. Рубінштейн, Ф. Русинов, С. Сисоєва, В. Сластьонін, С. Смирнов, О. Столяренко, Н. Талізїна, Л. Хоружа, В. Шадріков, І. Якиманська.

У сучасній науковій літературі значна увага приділяється підготовці фахівців для різних сфер людської діяльності, зокрема і питанням управління, адміністрування, адміністративного менеджменту.

Над зазначеною проблемою працювали Ф. Бутинець, М. Левочко, Л. Нападівська, Ю. Рудавський; сьогодні активно працюють: зарубіжні науковці І. Адісе, А. Ананьєв, А. Большаков, П. Друкер, С. Ковалевська, А. Мельничук, О. Райченко та вітчизняні С. Велещук, Л. Гордієнко, Б. Новіков, Г. Синюк, А. Фомічова, Є. Хриков, О. Шарко та інші.

Останнім часом у теорії та практиці професійної орієнтації і професійного добору розробляється ідея формування професійно значущих якостей особистості, що забезпечують успішне входження людини у професійну діяльність і досягнення і високої продуктивності праці. Активізовані дослідження, в яких відбувається вивчення професійно значущих якостей фахівця на вузівському етапі їх становлення. Цьому присвячені роботи таких дослідників як Л. Бобікова, Е. Бурякова, С. Габдулін, І. Горностаєва, О. Жиронкіна, О. Куліш, В. Кунтиш, М. Лобур, В. Марищук, І. Мартинюк, О. Пупишева, В. Ройлян, О. Секаєва, І. Собатовська, Н. Чабан та ін. Ґрунтовний аналіз досліджень з позиції виявлення професійно значущих якостей для управлінської діяльності проведений у дисертаційних роботах Н. Головач, Т. Степанової.

Структуру моделі сучасного фахівця та підходи до вивчення особистості професіонала особливе значення розкривають праці таких педагогів та психологів, як: К. Абульханова-Славська, С. Варв'янський, Л. Долінська, А. Деркач, В. Жигірь, В. Зазикін, Е. Зеєр, Н. Карпенко, Е. Климов, О. Леонтєв, М. Лукашевич, А. Маркова, О. Мельничук, В. Пищулін, Н. Рейнвальд, М. Фомін, О. Фонарьов, Ю. Фролов, Д. Махотін, Л. Митіна, О. Ростунов, О. Саннікова, Н. Тализіна, М. Чобітько, В. Шадріков, С. Шешеня та інші.

Варто зазначити певну кількість проаналізованих праць вітчизняної професійної освіти в галузі професіографії, основними серед яких були дослідження Е. Гарбера, Е. Климова, В. Козача, М. Іванової, А. Маркової та ін., мета яких полягає у визначенні змісту і структури професійно значущих якостей, а також досліджень з психології праці: О. Носкова, К. Платонова, В. Чебишева.

У дослідженні професійно значущих якостей фахівця доцільно керуватися основними працями та методиками таких вчених, як:

В. Алфімов, Г. Бабаян, Ю. Бабанський, А. Батаршев, І. Бутенко, О. Єрмолаєв, О. Карелін, Н. Кузьміна, В. Краєвський, В. Міхєєв, Е. Моргунов, О. Подлесний, М. Чекалев, І. Ключина, С. Фомичева та інші.

Серед багатьох професій на сучасному ринку праці особливу значущість має фахова підготовка, зокрема гармонізація управління процесом професійної підготовки майбутніх пілотів в авіаційних навчальних центрах.

Слід підкреслити практичну значущість таких досліджень, оскільки завдяки ним можливо вирішити наступні *суперечності* між:

- сучасними вимогами, що висуваються до майбутнього пілота, і недостатнім рівнем гармонізації управління процесом формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних навчальних центрах;

- необхідністю формування професійно значущих якостей у майбутніх пілотів й недостатньою теоретичною розробкою та методичною забезпеченістю гармонізації цього процесу в авіаційних навчальних центрах;

- змістом фахової підготовки та недостатнім використанням усіх її можливостей щодо гармонізації управління процесом формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних навчальних центрах.

Актуальність проблеми та недостатня практична розробленість окремих аспектів теорії й практики підготовки майбутніх пілотів зумовили вибір теми дослідження: **«Гармонізація управління процесом формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних навчальних центрах».**

Об'єкт дослідження — процес формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних центрах.

Предмет дослідження — зміст, форми та методи гармонізації управління процесом формування професійно значущих якостей майбутніх пілотів в авіаційних центрах.

Мета дослідження — теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити зміст, форми та методи гармонізації